

مجلس پس از 7 ماه تاخیر تحریم‌ها روی کاغذ لغو شده است

گزارش شش ماهه دوم کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس درباره روند اجرای برجام با تاخیری 7 ماهه در صحن علنی مجلس قرائت شد. گزارشی که می‌توان آن را تایید تقریباً هیچ با کمی تعارفات ناامید و از رفع تحریم‌ها و موانع اصلی تنها روی کاغذ خبر می‌دهد.

گزارش شش ماهه دوم کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس درباره روند اجرای برجام با تاخیری 7 ماهه در صحن علنی مجلس قرائت شد. گزارشی که می‌توان آن را تایید تقریباً هیچ با کمی تعارفات ناامید و از رفع تحریم‌ها و موانع اصلی تنها روی کاغذ خبر می‌دهد.

گزارش کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی در مورد روند اجرای برجام در نشست علنی صبح روز سه‌شنبه مجلس قرائت شد. این گزارش، دومین گزارش شش‌ماهه دوم این کمیسیون مبتنی بر تبصره یک قانون اقدام متناسب و متقابل دولت جمهوری اسلامی ایران در اجرای برجام مصوب 21 مهر 1394 مجلس است.

تهیه این گزارش با تاخیری 7 ماهه انجام شده است و با توجه به عهدشکنی‌های مکرر آمریکا و استمرار خسارت محض برجام، این مدت زمان، بسیار طولانی و قابل تأمل است.

از سوی دیگر از لحاظ زمانی، این گزارش با تهدیدهای جدید و بسیار جدی آمریکا تناسب ندارد.

این گزارش از هشت بخش «مبانی و منابع گزارش»؛ «ایران»؛ «ادامه فعالیت‌های هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران»؛ «تحریم‌های رفع شده»؛ «تحریم‌های مانده»؛ «موارد نقض عهد و پیمان شکنی آمریکا»؛ «اقدامات متناسب و متقابل دولت جمهوری اسلامی ایران»؛ و «جمع‌بندی و پیشنهاد» تشکیل شده است.

متأسفانه با مطالعه این گزارش پی می‌آید که ظاهراً سلیقه‌های مختلف در تنظیم آن دخیل بوده است. ویژگی بارز این گزارش «نسبی بودن» آن است. ظاهراً تنظیم‌کنندگان این گزارش با رویکرد «چند تا به نعل، یکی به میخ» در پی آن بودند تا همه سلاقی سیاسی را راضی نگه دارند. که البته این رویکرد با رعایت منافع ملی در تضاد است.

بتن ریزی در قلب راکتور اراک

در بخش «اجرای تعهدات جمهوری اسلامی ایران» آمده است: «خارج ساختن مخزن (Calandria) راکتور چهل مگاواتی آب سنگین اراک و مسدود کردن حفره‌های مخزن با بتون، به گونه‌ای که امکان مورد استفاده قرار گرفتن مجدد آن وجود نداشته باشد».

گفتنی است به موجب بند 3 از پیوست یک برجام، ایران متعهد به نابودی قلب راکتور اراک شده است. بر همین اساس تمام کانال‌های کالندریا با بتن به گونه‌ای پر شده‌اند که برای کاربرد هسته‌ای غیر قابل استفاده باشد و آژانس نیز غیر قابل استفاده بودن آن را تایید کرده است. اما متأسفانه برخی از مقامات ارشد دولت با بازی با کلمات و چانه‌زنی بر اینکه سیمان در لوله ریخته شد یا در چاله، سعی کردند تا این موضوع را به حاشیه ببرند.

برای نمونه، چندی پیش علی اکبر صالحی رئیس‌جمهور ایران سازمان انرژی اتمی تاکید کرد که در راکتور اراک بتن ریخته نشده و تصاویر منتشر شده «فتوشاپ» بوده است!

دستاوردهای برای برجام

یکی از بخش‌های قابل تأمل این گزارش، معرفی دستاوردهای برجام است که متأسفانه بیشتر به «دستاوردهای» شباهت دارد.

در بخش «ادامه فعالیت‌های هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران» آمده است: «با پذیرش برجام، حقوق هسته‌ای ایران با برخی محدودیت‌های موقت و چندین ساله، به رسمیت شناخته شد که بخشی از دستاوردهای برجام در این حوزه به شرح ذیل می‌باشد: «به رسمیت شناخته شدن برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای ایران، به شمول غنی‌سازی اورانیوم و ساخت راکتور آب سنگین».

در این خصوص گفتنی است، نه تنها در متن برجام تعبیر «به رسمیت شناخته شدن حق غنی‌سازی ایران» به کار نرفته، بلکه کاملاً برخلاف معاهده NPT ایران با برجام در جهان برای اولین بار به یک «استثنا» تبدیل شده و علیرغم فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای، حق غنی‌سازی بالاتر از 5/3 درصد را ندارد و برای غنی‌سازی باید جزییات آن از جمله مکان، زمان و... را به سمع و نظر آمریکا

برساند و با موافقت او این کار را انجام دهد.

در حالی که اگر حق غنی&ZWNJ;سازی ایران به رسمیت شناخته شده بود، ایران بدون هیچ محدودیتی می&ZWNJ;توانست مثل بسیاری از دیگر کشورها میزان غنی&ZWNJ;سازی&ZWNJ;اش را بنا به نیاز و توان خود انجام دهد اما متأسفانه بر اساس برجام غنی&ZWNJ;سازی ایران دچار محدودیت&ZWNJ;های متعدد شده است.

مختومه شدن پرونده ابعاد احتمالی نظامی

در ادامه گزارش، مختومه شدن پرونده مربوط به اتهامات بی&ZWNJ;اساس علیه جمهوری اسلامی ایران درخصوص وجود «ابعاد احتمالی نظامی» در فعالیت&ZWNJ;های هسته&ZWNJ;ای نیز به عنوان دستاورد برجام معرفی شده است.

در این&ZWNJ;باره باید گفت اگرچه بر اساس گزارش دسامبر 2015 آژانس پرونده PMD ایران بعد از سالها کشمکش بسته شد اما این بسته شدن نه تنها با برائت ایران همراه نبود بلکه با اثبات اتهام&ZWNJ;زنی&ZWNJ;ها به ایران همراه شد و در اینجا باید پرسید اگر قرار بود با بسته شدن PMD اتهامات نادرست آمریکا علیه ایران اثبات شود، پس چرا اساساً دو سال مذاکره در این باره انجام شد؟

عدم&ZWNJ;اشاره به پول نفت

در پسابرجام

در گزارش کمیسیون امنیت ملی مجلس و در بخش «تحریم&ZWNJ;های رفع شده» آمده است: «با اجرای برجام، برخی از موانع و تحریم&ZWNJ;های هسته&ZWNJ;ای وفق برجام رفع شده است که عبارتند از رفع تحریم&ZWNJ;ها در حوزه نفت، گاز پتروشیمی به شکلی که میانگین صادرات روزانه نفت خام ومیعانات گازی کشور به بیش از دو برابر نسبت به زمان قبل از برجام افزایش داشته است».

گفتنی است بر اساس برجام، ایران نمی&ZWNJ;تواند از پول&ZWNJ;های حاصل از درآمد نفتی خود غیر از واردات استفاده دیگری کند. بر اساس برجام قرار بود تحریم&ZWNJ;های اصلی (به ویژه بانکی) برداشته شود اما در حال حاضر حتی یک دلار ناشی از فروش نفت عاید کشور نمی&ZWNJ;شود.

اما نکته قابل تامل این است که به جز مشکلات مربوط به انتقال پول نفت که بعد از برجام نیز برطرف نشده است، در ماه&ZWNJ;های اخیر مشکلات انتقال پول محصولات پتروشیمی هم به مشکلات قبلی اضافه شده است. یکی از انجمن&ZWNJ;های صنفی صنعت پتروشیمی ایران در نامه&ZWNJ;ای که در اواخر فروردین ماه سال جاری خطاب به معاون اول ریاست جمهوری نوشت، رسماً از ایجاد مشکلات عدیده برای شرکت&ZWNJ;های پتروشیمی داخلی درخصوص صادرات محصول و انتقال پول ناشی از آن ابراز نگرانی کرده است.

خرید هواپیما

در بخش «تحریم&ZWNJ;های رفع شده» همچنین آمده است: «در حوزه حمل&ZWNJ;ونقل پس از برجام زمینه خرید هواپیماهای مسافربری نو از شرکت&ZWNJ;های سازنده فراهم گردید... شایان ذکر است تاکنون سه فروند هواپیماای ایرباس و 4 فروند هواپیماای ATR تحویل هواپیمایی هما شده است».

لازم به ذکر است که قرار بود با اجرائی شدن برجام، صدها میلیارد دلار از دارایی&ZWNJ;های کشورمان که بلوکه شده است، آزاد شود، تمامی تحریم&ZWNJ;ها آنگونه که آقای رئیس&ZWNJ;جمهور به صراحت اعلام کرده بود، لغو شود، فروش هواپیما و قطعات آن از تحریم خارج شود، گشایش اقتصادی ایجاد شود، روابط تجاری که لازمه آن گشایش «سی&ZWNJ;ال» در بانک&ZWNJ;های خارجی است از بن&ZWNJ;بست خارج شود، چرخ معیشت مردم همراه با ساترفیوژها به چرخش درآید، سرمایه&ZWNJ;گذاری خارجی صورت پذیرد، تورم از میان برداشته شود و تولید از رکود خارج شود ولی طرف مقابل ما یعنی 6 کشور 1+5 و مخصوصاً آمریکا به هیچ یک از این تعهدات خود عمل نکرده است و این واقعیت تلخ را مسئولان بلندپایه هسته&ZWNJ;ای نظیر آقایان روحانی، صالحی، ظریف، عراقچی و سیف نیز انکار نمی&ZWNJ;کنند. اعتراض ما این است که چرا باید آمریکا و سایر کشورهای طرف مذاکره آن همه تعهدی که در برجام پذیرفته&ZWNJ;اند را با فروش چند فروند ایرباس، تمام شده اعلام کنند؟!&ZWNJ;

تحریم بانکی

یکی از تامل برانگیزترین بخش&ZWNJ;های گزارش کمیسیون امنیت ملی مجلس بخش تحولات حوزه بانکی و مالی در پسابرجام است.

در این بخش از گزارش، «برقراری سوئیفت»، «خروج موقت از فهرست سیاه گروه ویژه اقدام مالی FATF» و «فراهم شدن امکان دریافت وجوه حاصل از فروش نفت» به عنوان تحولات بانکی و مالی در پسابرجام معرفی شده است. اما به جهت آنکه گزارش کمیسیون امنیت ملی با ادبیاتی دوپهلوی نگاشته شده است، در ادامه تصریح می&ZWNJ;کند که تحریم&ZWNJ;های بانکی همچنان پابرجاست.

کاهش سرمایه&ZWNJ;گذاری در پسابرجام

در گزارش کمیسیون امنیت ملی مجلس تصریح شده است که «در سایر حوزه&ZWNJ;ها از جمله... دآمداری، شیلات، دام و طیور، صنعت و تجارت، ارتباطات و فناوری، محیط&ZWNJ;زیست، بهداشت و درمان، گشایش&ZWNJ;های خوبی صورت گرفته و می&ZWNJ;توان به... جذب سرمایه&ZWNJ;های خارجی&ZWNJ;اشاره نمود».

کلی و گویی در این گزارش درخصوص دستاوردهای برجام در دامداری، شیلات و... قابل تأمل است. جدای از این، جذب سرمایه خارجی به عنوان دستاورد برجام معرفی شده است. این در حالی است که آنکتاد (کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل) که مرجع رسمی آمار جذب سرمایه خارجی در دنیا است در اوایل امسال در گزارشی اعلام کرد که ایران از سال 92 تاکنون در جذب منابع نزولی عمل کرده و در سال 95 نسبت به 94 به منفی 51 درصد رسیده است. اعترافات مهم اما دیرهنگام

بخش و تحریم و های باقی و مانده؛ در گزارش کمیسیون امنیت ملی مجلس را می و توان بخش و اعترافات دردناک؛ نامید. در این بخش، نقدهای کلیدی منتقدان تایید شده است. همان نقدهایی که متاسفانه با فحاشی برخی دولتمردان و رسانه و های به ظاهر حامی دولت و حواله دادن منتقدان به جهنم پاسخ داده شد!

در این بخش آمده است: برخلاف متن صریح برجام که فعالیت و های مرتبط با رفع تحریم و ها که منجر به تحقق آثار اقتصادی و مالی می شود را مجاز و لازم و اجرا می داند متاسفانه 1+5 انگیزه جدی برای تحقق این بند از برجام نشان نداده و اند و بهانه آن را عللی مانند مقررات مربوط به پولشویی یا FATF و یا مشکلات نرم و افزاری اعلام می نمایند و حال آنکه تردیدی در نادرستی و واهی بودن این بهانه وجود ندارد.

در همین بخش تاکید شده است که و بانک و های بزرگ از ارتباط با سیستم بانکی ایران استنکاف دارند.

منتقدان در طول مذاکرات و هفته و های منتهی به امضای برجام تاکید داشتند که قاعده و توازن تعهدات و همزمانی اجرای تعهدات و ، و ، و اخذ تضمین از طرف مقابل و و پیش و بینی برگشت و پذیری امتیازات واگذار شده در صورت نقض عهد و که قاعده عقلی هر قرارداد عادی حقوقی است، مطلقاً در برجام رعایت نشده است. تحریم فقط روی کاغذ لغو شده!

گزارش کمیسیون امنیت ملی مجلس در بخش و تحریم و های باقی و مانده؛ تصریح می کند که و به نظر می رسد علت اصلی این است که تحریم بانکی ایران صرفاً بر روی کاغذ برداشته شده است و نه در عمل و واقعیت و ایجاد تردیدها و تهدیدهای مکرر آمریکا از یک سو و عدم انگیزه، اراده و جدیت همپیمانان آمریکا در نظام سلطه و سران کشورهای غربی و منطقه و ای از سوی دیگر نگرانی روبه و شدن با ضرر و خطر و ریسک سنگین را برای بانک و های بزرگ، ماندگار و سنگین کرده است که حاضر به ارتباط مالی با بانک و های ایرانی نیستند.

همچنین تاکید شده است که و بانک مرکزی و دیگر بانک و های ایرانی که در بانک خارجی حساب دارند، در نقل و انتقال آزادانه و جوه خود با چالش و هایی مواجه هستند.

متاسفانه همان و طور که پیش از این نیز ذکر شد، گزارش کمیسیون امنیت ملی مجلس با ادبیاتی دوپهلوی نوشته شده است. در این گزارش از یک سو تاکید شده است که و در پسابرجام در حوزه بانکی و مالی تحول ایجاد شده و و مشکل برقراری سوئیفت رفع شده است و از سوی دیگر تصریح شده است که و بانک و های اروپایی و بعضی دیگر از کشورهای به دلیل جریمه و هایی که در گذشته به دلیل نقض تحریم و ها متحمل شده و اند، بابت برقراری تعاملات بانکی با جمهوری اسلامی ایران با ترس و تردیدهای جدی روبه و و هستند و و بانک و های بزرگ از ارتباط با سیستم بانکی ایران استنکاف دارند.

کمیسیون امنیت ملی مجلس تاکید می کند که و بسیاری از بانک و های اروپایی در جلسه و ای که با وزیر امور خارجه آمریکا داشتند (در دولت اوباما) تحت تاثیر مواضع وزیر امور خارجه آمریکا تردید داشتند که آمریکا رویکرد محتاطانه و خود را در مقابل ایران تغییر دهد و در ادامه تصریح شده است که و واشنگتن تمایل چندانی برای صدور مجوز و تاییدیه و به بانک و های خارجی برای همکاری با ایران ندارد.

پیش از این نیز مقامات ارشد دولت اذعان کرده بودند که و تحریم و ها فقط روی کاغذ برداشته شده و و هنوز در پسابرجام پول با چمدان منتقل می شود.

در این گزارش تصریح شده است: OFAC که متولی اصلی ارائه مجوز است نه تنها مجوزهای جامع و کاربردی صادر نمی کند بلکه در مقام پاسخ و گویی به سؤال و های مربوط به تحریم و ها نیز مجمل و گویی و مبهم و گویی می کند که نه تنها تردید سال و کننده رفع نمی شود بلکه تردید، ابهام، ترس و نگرانی او بیشتر می شود و در نتیجه رغبتی به ارتباط با ایران از خود نشان نمی دهد. ممنوع بودن معامله با دلار آمریکا که منبعت از تحریم و های اولیه است مشکل را پیچیده و تر و مضاعف و تر کرده است.

گفتنی است آمریکا بارها با تصویب تحریم‌های جدید و تهدید شوک‌های اروپایی مانع از لغو تحریم‌های اصلی بانکی و مالی و هواپیمایی و دسترسی ایران به چرخه دلار و درآمدهای نفتی و... شده است. متن برجام، دوپهلوی و تفسیرپذیر

کمیسیون امنیت ملی مجلس در این گزارش آورده است: «طبیعت استکباری آمریکا [در نگارش دوپهلوی و تفسیرپذیر متن برجام، عدم پیش‌بینی ضمانت‌های اجرایی لازم در جهت تامین منافع ایران و همچنین تعیین سازوکارهای بی‌خاصیت در پیگیری مطالبات و شکایات ایران در صورت نقض برجام توسط طرف مقابل، استفاده ایران از امتیازات برجام را با مشکل روبه‌رو ساخته است.]; این دقیقاً همان موضوعی است که منتقدان روند توافق هسته‌ای در ایام امضای برجام به دفعات به آن اشاره کردند. یکی از علت‌های اصلی دستاورد تقریباً هیچ برجام، متن تفسیرپذیر و دوپهلوی توافق هسته‌ای است.

در این گزارش همچنین از تمدید قانون تحریم‌های ایران موسوم به آپسا توسط کنگره، تصویب و اجرای قانون موسوم به «محدودیت ویزا»؛ توقیف یا به عبارتی دزدی دو میلیارد دلار از اموال ایران، امضای وضعیت اضطراری علیه ایران توسط اوباما، مصادره 2.8 میلیارد دلاری از دارایی‌های ایران در فوریه 2016 توسط دادگاه تجدید نظر فدرال آمریکا، تلاش برای وضع تحریم‌های جدید علیه ایران با استفاده از ابزار گزارش‌های حقوق بشری ضد ایران و فعالیت‌های موشکی ایران و قدرت منطقه‌ای ایران به عنوان بخشی از عهدشکنی‌های آمریکا در پس‌برجام اشاره شده است. تقریباً هیچ تعارفات!

در پایان گزارش کمیسیون امنیت ملی مجلس در بخش «جمع‌بندی و پیشنهاد» آمده است: «جمهوری اسلامی ایران در این کارزار نفس‌زنانانه، نقطه پایانی بر اتهام بی‌پایه و ناروای فعالیت‌های نظامی در عرصه نظامی یعنی PMD بگذارد و عملاً فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای خود را در مسیری ادامه دهد که قدرت‌های بزرگ جهانی آن را به عنوان حق مسلم آنان بپذیرند. لغو تدریجی بعضی از تحریم‌ها و بازگشت صادرات نفت به میزان تقریبی قبل از تحریم از نقاط برجسته دیگر اجرای برجام است... جمهوری اسلامی ایران تمامی تعهدات تعیین شده مربوط به خود را در برجام به اقرار و اعتراف آژانس بین‌المللی انرژی اتمی اجرا کرده است. ولیکن کارشکنی‌های ظالمانه و خصمانه ایالات متحده مانع اجرای کامل برجام و رفع تمامی تحریم‌های مالی و بانکی شده است.»

گفتنی است بر اساس متن قطعنامه 2231 که مکمل برجام است، جمهوری اسلامی ایران شامل تحریم‌های موشکی و تسلیحاتی است و هم‌اینکه تمامی مفاد قطعنامه‌های قبلی شورای امنیت در قطعنامه جدید «تجمیع» شده است و صرفاً با ادعای یک کشور از 1+5 به عدم اجرای تعهدات ایران در برجام، در فاصله حداکثر 60 روز، با طی کردن رجوع به کمیسیون‌های کارشناسان، وزرای خارجه، مشورتی و سرانجام رجوع به شورای امنیت، تمام مفاد قطعنامه‌های گذشته علیه ایران باز می‌گردد.

علاوه بر این، علت عدم اعتراض رسمی دولت ایران به نقض برجام، وجود بند 37 یا همان «مکانیزم ماشه» در متن برجام است که در صورت اعتراض ایران به نقض توافق توسط طرف مقابل، در نهایت تحریم‌ها علیه ایران باز می‌گردد! متن ضعیف برجام به گونه‌ای تنظیم شده که طرف مقابل تعهدات را نقض می‌کند ولی اگر دولت ایران اعتراض کند در نهایت قطعنامه‌های شورای امنیت که به طور مشروط لغو شده دوباره علیه کشورمان باز می‌گردد! و این تنها بخشی از متن «افتوح برجام» است.

بر اساس تبلیغات گسترده برخی از مقامات ارشد دولت و رسانه‌های به ظاهر حامی دولت، قرار بر این بود که برجام دو دستاورد عمده داشته باشد؛ اول لغو تمامی تحریم‌ها؛ و دوم «گشایش اقتصادی برای عموم مردم»؛ اما همان‌طور که منتقدان نیز به درستی اشاره کرده بودند، به دلیل رعایت نکردن قاعده «توازن تعهدات»؛ «همزمانی اجرای تعهدات»؛ «مقابل»؛ و «پیش‌بینی برگشت‌پذیری امتیازات واگذار شده در صورت نقض عهد»؛ که قاعده عقلی هر قرارداد عادی حقوقی است، برجام نمی‌توانست برآورده‌کننده این شعارها باشد.

در نهایت دولتمردان و رسانه‌های اصلاح‌طلب، با توجه به خسارت محض برجام و دستاورد تقریباً هیچ توافق هسته‌ای، به جای عذرخواهی و تلاش برای جبران این خسارت، به انکار وعده‌ها، تقلیل مطالبات مردم و دستاوردسازی و در نهایت توجیه عهدشکنی‌های آمریکا پرداختند. در پایان می‌توان گزارش کمیسیون امنیت ملی مجلس را «تایید تقریباً هیچ با کمی تعارفات» نامید.